॥अथमानवदृष्टिकल्पस्त्र प्रारंभः॥श्रीगजाननप्रसन्नोहम्॥

रामु

॥श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरवेनमः॥ ॥अथेष्टिकल्पः॥ ॥ अ० १

इष्टिभिर्यजेतपौर्णमास्याममावास्यायोवा॥ पूर्वपक्षेवापुण्येनक्षत्रेन्यत्रनवभ्यः प्रायश्चित्तेष्टि
॥१॥ रापत्काले॥ सद्यः कुर्यान्नणीमग्निष्वन्वाधायव्रतमुपैत्यन्यत्रनियतकालाभ्यः॥ संभृतयज्ञा
ग्नेरुवनीयात्क्रावंतरातीर्थं॥ वाव्रीहेःक्रावंतरासचात्रालक्ष॥ समिदश्मामिधेन्यः ट
थुपात्रान्तंसबाधइतिपृथुपात्रवत्योधाय्ये॥ समिधद्वयावंतराधाय्यारब्धानआज्यभागस्विष्ट
कृतावंतरेज्यानामावापोनिगदमावाहनमुन्नेप्रयाजेस्विष्टकृतिसूक्तवाकेचाज्यवहिनाः
समानदेवताः सकृदावपेत्प्रतीच्यंव्यवहिनावाजिनोनावाहयति॥ पशुपुरोडाशंयानिचा
न्यायतंतेत्रिमात्राणिभवंति॥ येऽयजामहइतिद्विरावपेत्यादितोढे॥ ब्रूहिप्रेष्य
श्रौषट्वौषट्स्वाहान्तंयाज्यंतथ्सवनतस्मिन्संध्यक्षराणिअग्रहाणिविवेकेनभवंते॥ शास्त्रा
नुवचनयोरुनममक्षरंस्वरायोकारीभवंत्यूकुसमरायत्रिःप्रथमोन्तमे॥ प्रणवेनग्रहंसंदधात्य
ग्न्याधेयेषारंभणीयानुनिर्वाप्यानीकवनसोमपनक्रीडनीषुपंचदशसामिधेन्यो॥ राजन्यात्रि
यब्राह्मणवसिष्ठवैश्यशूद्रकानांकण्वकाश्यपसंकृतीनांनराशंसोद्वितीयः प्रयाजेस्वन्नप्रा
दन्येषामुभोयत्रसमाम्नातौ॥ यस्येदवनोपेवषट्कुर्यान्नामनसायदाग्नेयेनाष्टाकपालेनस्व
र्गकामोयजेत॥ पौर्णमासतंत्रेणाग्निर्हीत्राणिजंघनत्यसोमास्मिसन्निरिणेवार्त्रघ्रा

वाज्यभागावग्निमूर्ध्वंभुवोयज्ञस्येतिहविषःपिप्रीहिदेवानग्नेयदद्येतिस्विष्टकृतःसंयाजे॥
पौर्णमासतंत्रमनादेशे॥ कपालेनष्टेऽप्रयुक्तानांप्रागुद्वासनादग्नयेवैश्वानरायद्वादशकपालंनि
र्वपेत्॥ भार्गवोहोतैकहयानोऽगौर्दक्षिणा॥ प्रायश्चित्तिःकल्पोग्नेरक्षणःत्वन्नःसोमेतिस्वि
तवंताज्यभागौ॥ वैश्वानरोनऊत्याप्रष्टोदिवीतिहविषोवैश्वानोग्नेवीहीत्यारपद्वोसं
याजे॥ सर्वास्वारंभणीयास्वपौर्णमासतंत्रमग्न्याधेयेत्रिहविरारंभणीयाचतुर्हविर्वोऽग्ना
विष्णूषजोसेतिषट्त्रिहविष्कास्वग्नेरीरवतंभगोनइत्यग्नावैष्णवादनंतरेचतुर्हविषो
यदिकाम्योभगीनानाभगीतंत्रोवैराजः कल्पोग्निःप्रत्नेनमन्मनासोमगीर्भिष्टवयमिति
वृधंत्वंनाराज्यभागावाग्नातहविषःप्रेध्योग्नइतिविराजोसंयाजे॥१॥ ॥ अग्न्याधे
येष्टीनोपवमानस्याग्नाआयूंषिपवसइतिद्विहविषः॥ उत्तरेस्विष्टकृतोऽग्नेयावैष्णवो
विष्णस्तरयोश्चतस्रउत्तरेस्विष्टकृतेश्चतुर्हविषोवैराजः कल्पः॥ अग्नावैष्णवस्या
ज्ञाते॥ त्रिभिर्नविष्णवइतिषडुत्तरेषां॥ पुनराधेयेप्रयाजानुयाजानीपुरस्ताद्वोपरिष्टाद्वा
विभक्तीः कुर्यात्॥ येऽयजामहसमिधःसमिधोऽग्नाआज्यस्यव्यंत्वग्निरग्निस्तनून
पादग्नाआज्यस्यवेत्वाग्निमग्निमिडोग्नआज्यस्यव्यंत्वग्नेऽग्नेबर्हिरग्नआज्यस्यवेत्वग्ने
रग्निरिति॥ यथाम्नातउत्तमोग्निस्तोमेनवोधयेतिषडाज्यभागहविःस्विष्टकृताम्नेया
वाज्यभागावग्निर्मूर्धेतिप्रजाकामस्यपशुकामस्यवासोमस्यलोकेकुर्यादेवबर्हिर्वनस्पत

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

स्कंधस्यचेत्तग्नेर्दोषनराशꣳसोवस्कन्नेवस्कंधस्य स्यवेत्तुग्नेरग्नेतिनियथाम्नातमुन्नमाग्न
येत्योतिप्रतेष्टकपालंनिर्वपेद्वारुणꣳ यवमयंचरुंसमग्नेसप्रथाअसिद्रुषासोमेदृष्ण्वनावाज्यभागा
वग्निर्नीतो ओराचनेतिहविष्मतस्योग्नेग्निमनेष्टकपालंनिर्वपेन्मैत्रंवरुंसोर्यमेकपाल
मग्नेयव्रतपतयेग्नयेपथिकृतेग्नयेश्रुचयेग्नयेक्षामवतेग्नयेतपस्वतेजनदतेपावकाय
तेग्नयेतंतुमतेग्नयेविविचेष्टकपालान्प्रायश्चित्तिकान्याकृअग्निनाग्निःसमिध्यतइति
षोऽशꣳहविषां॥ स्वयंकृष्वानस्तेतंतुरितितंतुमतो॥ विनेविषग्वानजूनासोअग्नेभागा
सःश्रुचेश्रुचयश्चरंति॥ तुविग्रक्षासोदिव्यानवग्वावनावनेतिधृषद्वारुजंनः॥ त्वामग्नेमा
नुषीरुतेडिशोहोत्राविदꣳविविचिꣳरत्नधातमं॥ गुहासंतꣳसुभगविश्वदर्शिनंविष्प
णसꣳसुपजेषुनश्रियमितिवेविचो॥२॥ वैश्वदेवाग्नेयमध्यमानायानुब्रूहीक्तेभि
र्वसवेतरितिप्रतिपद्यतेदस्युहंतमितिवीरमत्यग्नेजातायानुब्रूहीक्तेध
नंजयꣳरणेरणमितिप्रपद्यतेविश्रीतिविरमत्यग्नेयप्रक्रीयमाणायानुब्रूहीक्तेवि
शामग्निꣳस्वध्वरामितिप्रतिपद्यतेयज्ञेनयज्ञमितिपरिदध्यात्रेवतिषन्त्सामिधेनीरन्वा
हसमिधोऽग्नइतिनवप्रयाजाअग्नेयंतेनःसोमेतिविश्वतंतावाज्यभागावग्निमूर्ध्वाभु
वोयज्ञस्येतिषोऽशꣳहविषाꣳसहयावाउग्निꣳस्तोमेनेतिगायत्रोसꣳयाज्येदेवंबर्हिरि

तिनवानुयाजाःशन्नोवाजेवाजइतिवाजिनस्याप्यवानꣳहोतार्धशुरासीनोयजतिवाजिनस्याग्नेवीहीत्यनुक
रोतिवरुणप्रघासेष्वग्निप्रणयनकालेपश्चादाहवनीयस्योपविशत्यसेप्रणीयमानायानुब्रूहिइक्तेप्रदे
वमितिप्रपद्यतेत्रिर्वचनस्यार्धꣳशिष्ट्वाविरमतिहुतेहव्यानोवक्षिदानुषगिक्षोनिष्टसमतादिवजन्मन
इतिविरमतितूष्णीमन्वेत्याग्निधानवेलायाꣳसहसमिद्भिस्सहायानितिप्रतिपद्यतेहंदूतइतिपरिदधात्यग्नि
मंथनप्रभृतिवैश्वदेवेनव्याख्यातमग्निनारण्यिमश्नवद्भृत्यस्थानइतिरण्यिमंतावाज्यभागावूर्ध्वंपंचसंचरेभ्य
श्चतुर्णामिंद्राग्नीरोचनेसुष्टोपिप्राहिदेवामग्नेयदद्यस्विष्टकृतःसयꣳयाज्येवभृतेष्टोध्वानेनचरंतिप्रया
जप्रभृतियजतिबर्हिषंतमुदूहतिस्वाहाग्नीवरुणोहोत्राविति स्विष्टकृल्लक्षणेऽग्नेसधिष्टवाशꣳमेसो
मइत्सुमंतावाज्यभागावुदुत्तमंवतेहेडइतिहविष्मन्नोअद्यइत्यन्त्य॥ येयजामहेग्नीवरुणो
स्विष्टकृतावयाष्टामग्निवरुणामग्नेःप्रियाधामान्ययाष्टꣳसोमस्यप्रियाधामान्ययाष्टꣳवरुणस्यप्रियाधा
मान्ययाष्टांदेवानामाज्यपानांप्रियाधामानियक्षतेग्नीवरुणयोहोत्रोःप्रियाधामानियक्षतःस्वोमहिमानावा
यजेयातामिज्याहषःकृणुतांतावध्वराजानवेदसोजुषनाꣳहविःसत्तन्नइतियजति॥३॥ साकमेधेष्वग्नि
र्वृत्राणिजंघनदितिषडनीकवतस्येषएवमनेकस्यःसांतपनस्योत्तरेहविषाग्निःप्रलेनमन्मनेतिषट्
गृहमेधीयस्याज्यभागप्रनियजत्यचमनस्यचास्विष्टकृतमिजंतासतिष्ठतेऽग्निमीडइतिषट्क्रीडनस्य
वैश्वकर्मणांतानाꣳवार्त्रघ्नकलोग्निप्रणयनप्रभृतिसिध्यꣳयथावरुणप्रघासउर्ध्वंपंचसंचरे
ष्वयंद्वाग्नीनवतिमितिषट्त्रयाणांपितृयज्ञउशंतस्त्वाहवामहइत्येकासामिधेनीरन्वाहाग्नेमहंअ
सिब्राह्मणभारतमानुषेतिनप्रवृत्तीतेदेवेध्वोमन्वीध्वइतियथाम्नातमग्निंकव्यवाहनमावहेतिस्विष्ट

MEMORIAL

रुत्प्रवादेकव्यवाहनप्रवादोपबर्हिषः प्रयाजानुयाजान्यजसानो अग्नेहꣳ सोमेतिजीवितवंतावाज्यभागावुत्तरा द्वा
दशहविःस्विष्टकृतामिदंपित्र्यमु दीरतामिस्कदूह्यतेद्देवपुरोनुवाक्येतासामृचमर्धर्चभागंकरोतितृतीयया
यजति॥ येस्थाममहꣳस्यागूस्थानमꣳइतिवषट्करोत्यादित्यस्य पौर्णमासतंत्रꣳ सक्राम्णमहीमूषुमिकृपाꣳ
श्रुहविषः शुनासीर्यꣳ वैश्वदेवेनव्याख्यातमर्धेपंचसंचेरभ्यः॥ प्रवामुमितिषट्त्रयाणामुपाꣳ शुदेवतानाम
नुपाꣳ शुदेवतामादिशतियाज्यानुवाक्येचाजुषतावीहधनाहुतेनिचोपाꣳ शुवायव्याः॥ ६॥ काम्याउपाꣳ शुदेवता
स्वास्येकधनमनादिष्टदक्षिणाऽस्करद्यात्सांग्रामिकीषुवार्त्रघ्नकल्पोग्निचरणीयासक्तुसयदादीनांप्रायश्चित्त
कल्पोग्रामकामभूतिकामपशुकामानांरश्मिमंतावाज्यभागौ॥ ग्रामकामभूतिकामयोः संवत्सरोसंयाज्ये॥ सहस्र
वसौपशुकामस्य॥ ग्रामकामतंत्रेणेंद्राग्नेनवियास्रुवियानेषुयजेत॥ तस्याइंद्राग्नीरोचनेतीद्धेहविषो॥ वा
र्त्रघ्नकल्पेनभात्तव्यं॥ वार्त्रघ्नावाज्यभागाविंद्राग्नीनवतिमितिद्धेहविषो॥ जुष्टोदमूनामग्नेशार्ध्यतिशार्ध्य
वसोसं याजे॥ प्रजाकामस्यवृषण्वंतावाज्यभागौ॥ प्रवामर्चतीतिद्धेहविषः॥ उत्तरेस्विष्टकृतः॥ संग्राम
मभिप्रायात्संग्रामंसंयाजे॥ नाभ्यामिष्ट्वानानिष्ट्वावाजितोत्तरायजेत्॥ तस्येंद्राग्नीरोचनेतीद्धेहविषः॥ उ
त्तरेपूर्वयोः॥ परंजनंमभिप्रायान्द्विहविषायजेतयदिसेनयावार्त्रघ्नकल्पो॥ यदिजनेनग्रामकामंतंत्रं॥
यावांसंततिर्द्विहविषोः श्वतस्रः भेत्रमध्यंवस्यस्त्रिहविषायजे
ततस्यायामकामंतंत्रंयावीसीतिषट्हविषां॥ सासमित्सरवाय्य
इतिसंवत्सरोसंयाजे॥ त्र्यंबकायद्वादशकपालंनिर्वपेत्पुत्रकामायसर्वकामाय॥ यथाकामंतंत्रं॥ वै
श्वानरोनऊत्या॥ इष्टोदिवीतिहविषोनाम्नातयाज्यानुवाक्यानांएतैश्वानरीयाणाम्॥ मन्निमूर्धाभुवो

यज्ञस्येत्याग्नेयाऽनामग्नीषोमासवेदसायुवमेतानीत्यग्नीषोमीयाणां॥ लिंगवत्सोन्यासायमवीकालंत्सदृशा
चभिद्रोक्षन्यजेत॥ प्रायश्चित्तिः कल्पोवनिमभ्युह्यास्यन्यजेत्॥ रश्मिमंतावाज्यभागावृतावानमिति द्वेह
विषः॥ इडामग्नेपुरुदंसोअग्नइतिसनिमत्सोसंयाजे॥ सयदावन्नीतथोत्तरायजेत्॥ यंद्विष्यात्तस्यसनितां
गांकंबध्नमेकादशकपालंनिर्वपेदैश्वानरस्येतिद्धेहविषा दुष्टभोज्यस्यवान्नमशिष्यन्यजेत्॥ सीदक्षिणा॥ सं
कृष्णंवासो॥ रक्षितवंतावाज्यभागौ॥ विश्वविन्यासुचेऽतिद्धेहविषः॥ उत्तरेस्विष्टकृतः॥ एतयेष्ट्वा
वाजनिष्ट्वावाजग्ध्वोत्तरायजेत॥ समानीयादक्षिणा॥ याज्यानुवाक्येच॥ व्याख्यातेतथासांग्रामिकौ॥
यद्यकइदमेवराजास्याद्यावद्विमान्यावान्त्रीहीन्वादधीमेतितस्येदपरोधाकेत॥ वार्त्रघ्नः कल्पो॥
यदिन्नोजांवीतवान्॥ द्विहविरमयाविनोजीवितवंतावाज्यभागौ॥ पारयद्धोसंयाजे॥ जीवितवा
नूकल्पोद्विहविर्भूतिकामस्येयांश्चरुः त्रादेशमात्रमाम्नाताहविषोः॥ सर्वस्कंदत्याग्नेयजातवेदसइतित्रि
हविषायजेत॥ तस्याःपशुकामंतंत्रेन्यग्निंजातवेदसमितिद्धेहविषाश्चतस्रआम्नातेवैश्वानरीयस्याग्निश
स्यमानस्योदपत्स्वशनमुकासंस्त्वेग्रामस्यपुरस्ताद्ग्नयोवसति॥ श्येभतेग्निंसमाऽरण्यमथित्वा
यज्ञायुधैरन्वेत्याग्नेयस्करग्निमेतष्टकपालंनिर्वपेदक्षितवंताराज्यभागावग्निर्होतेतिद्धेहविषा॥ उत्त
रेस्विष्टकृताग्नेयेषवःमानायेतित्रिहविषागृह्यानेसयजेत॥ प्रायश्चित्तिः कल्पः॥ आम्नाताहविषा
माग्नेयमष्टकपालंमितित्रिहविषाम्नातः कामोयंपरजनपदांसेनयाग्निर्निर्जिग्यहरतिसनिर्माज्यो
त्तरायजेत॥ तस्यांमहीद्यौःपृथिवीचनोयुतवतीभुवनानामितिद्यावापृथिवीयस्याऽग्नीषोमीय
मेकादशकपालंनिर्वपेद्भ्रातृव्यकामायसर्वकामाय॥ यथाकामंतंत्रं॥ मुत्तराभूतिकामस्या॥ अग्नीषो

मीयमेकादशकपालंनिर्वपेत्॥ श्यामाकावसंताब्रह्मवर्चसकामः॥ हृद्युपाजास्तंसबाधइतिषट् धाप्याः॥
षडुत्तरा आज्यभागहविःस्विष्टकृतां॥ सोमापौष्णंचरुंनिर्वपेदर्ध्वपिष्टंपशुकामाः सोमाःपूषणंनिद्देहविषा
॥ उत्तनोब्रह्मन्ननोरातेतिसहस्रवतीसंयाज्ये॥ सोमेंद्रंचरुंनिर्वपेत्क्षुरधाकामास्तस्याग्रामकामंतंत्रंता
युजातवनदसोमेतिद्देहविषा॥ अग्निवरुणंचरुंनिर्वपेत्समानमभिद्रुह्यामयावीनायथाकामंतंत्रे
त्वन्नोअग्नसत्वंनोअग्नइतिहविषः॥५॥ सोमारौद्रंघृतेचरुंनिर्वपेत्शुकानांव्रीहीणांप्रादेशमात्रंब्रह्म
वर्चसकामः॥ श्वेतानांगवामाज्यंतैष्यांपौर्णमास्यांयजेत॥ नास्यतांरात्रिमपोगृहानप्रहरेयुराज्यस्यो
दकार्थीनकुर्वंतीष्यामग्निहोत्रंचपरिश्रयेदुद्यत्करश्मिषुप्रचरन्नग्निवःपूर्व्यंगिरमक्ष्वदेववनइतिम
नोर्ऋचः षडाज्याः वार्त्रघ्नावाज्यभागौ॥ सोमारुद्रायुवंइतिद्विहविर्गायत्रीसंयाज्येसद्यः सोमापौष्णान
यजतांनतःपौर्णमास्यांसोमारौद्रंचरुंनिर्वपेत्॥ कृष्णानांव्रीहीणामभिचरन्शरमयंबर्हिर्वैभीतकंद्वि
धाः सोमारुद्राविदृहतामितिहविषः॥ सोमारौद्रंचरुंनिर्वपेत्कृष्णशुक्लानांव्रीहीणांयः कामयेतद्वि
तीयोस्यसपत्नोविषयेस्यादितिसर्ध्यशरमयंबर्हिर्भवतिसर्ध्यौवैभीतकइध्मःक्षीरौदनेश्रपयति॥ सोमारौ
द्रीमामिक्षांनिर्वपेद्रामयाविनंयाजयेत्॥ जीवतेमरण्यंपशुंनीयविदर्शयतेत्॥ तस्माअनड्वाहंदक्षा
त्॥ तं ग्नीत॥ तस्याग्नीषादन्नेष्टिदक्षिणाऽग्नावैष्णवंमेकादशकपालंनिर्वपेदभिचरन्नभिचर्य
माणोवासरस्वतीमाज्यस्ययजेदभिचर्यमाणस्यश्रिनिःकल्पो॥ वार्त्रघ्नोभिचरतोऽग्नाविष्णू
सजोषसाऽग्नाविष्णूमयिधामप्रियंवांमितिअग्नावैष्णवस्य॥ पावकानःसरस्वतीसरस्वत्यभिनो
निषिवस्यइतिसरस्वतस्य॥ चक्षुःकामस्यविश्वन्तावाज्यभागौविराज्येसंयाज्ये॥ शतमानोदक्षि

णाग्नाविष्णूसजोषसेतितिस्रस्तांद्देपुरोनुवाक्येकुर्यादकौयाज्यं॥ तथासारस्वतस्याग्नावैष्णवंप्रातरष्टकपालंनि
र्वपेत्कल्माषःकालेपुष्टथकृतंत्राऽनुबंध्याकालोमेत्रावरुणष्टकपालः॥ पयस्यावा॥ यस्यभ्रातव्यःसोमन
यजेतसकाश्वरकल्मंसरध्याद्वर्घ्रःकल्पः॥ आग्नावैष्णवस्याम्नाते॥ तथासारस्वतस्य॥ बृहस्पतेजुषस्वन
एवापित्रइतिबार्हस्पत्यस्यस्योनरेमेत्रावरुणस्याऽष्टमेमेचतस्रोनिगद्यारण्यावाहृष्टिकामस्यैवभृगुवसादवमिति
धाय्ये॥ षडुत्तराआज्यभागहविःस्विष्टकृती॥ मारुतमधिश्रियंप्राक्पर्यग्निकरणात्प्रियंगवेगोमत्रस्याश्रो
तयेत्॥ प्रियावोनामश्रियसइतिद्देहविषस्त्रयोदशकपालकयाशुभीयस्यैकादशसामिधेनीस्त्रिप्रथमोत्तमेन
रक्षांसिसेधतीसाज्यभागौचतस्रोशिष्टाहविः॥स्विष्टकृतोः॥ ६॥ ऐंद्रमेकादशकपालंनिर्वपेन्मारुतंसप्तक
पालंराजन्यंभ्रातृकामं याजयेद्दिंदवोविश्वतस्पर्यतेशुष्मइतैंद्रस्योत्तरेमारुतस्यैंद्रमेकादशक
पालंनिर्वपेन्मारुतंसप्तकपालंयःकामयेतविट्चसत्रंचसमासादयेयाजामितिं॥ यदिकामयेतार्तुस्यास्या
दितिं॥ हवीं ष्यासासर्वार्ध्न्यांग्रामस्य मपाकुर्यात्॥ पश्चार्धेन्यामपितेसंगच्छेते॥ वार्त्रघ्नः कल्प
ऐंद्रस्यवदायेंद्रायानुब्रूहीत्यनुवाचयत्यातनंद्रेत्यन्वाहाश्राव्यमरुतोयजेतिप्रेष्यत्यृषयोवोमरुतइति
यजति॥ मारुतस्यावदायमरुद्भ्योनुब्रूहीत्यनुवाचयति॥ मरुतोयध्वोवरुमित्यन्वाहाश्राव्येदंयजेति
प्रेष्यतिर्त्वमरुद्भ्येनियजत्रुत्राहिसदृढ़ासीतिसंयाज्येयथेज्यमुपलक्ष्येतेस्विष्टकृतिसक्रवाकेचयदिकाम
येतकल्पेतेत्येकहविषीनिरूप्ययथायथंयजेतकल्पेतेहैंद्रमेकादशकपालंनिर्वपेन्मारुतंसप्तकपालम
भिचरन्नुपरिष्टाद्वैंद्रस्यावद्यदपर्यावर्तयन्॥ अधस्तान्मारुतस्यैंद्रमेकादशकपालंनिर्वपेन्मारुतीमा
मिक्षांराजन्यंग्रामकामंयाजयेत्साग्न्यांमुदूखलामिक्षांमध्येपुरोडाशंनिधायसमवदायप्रचरतींद्रमरुद्भ्यो

ग्रामू ॥ ४ ॥

द्यौं रु

नुब्रूहीत्यनुवाचयत्याभ्यांऽमरुतोयजेतिप्रेष्यसेंद्रामारुतौयानु वाक्येमारुतमेकादशकपालंनिर्वपेदमि
॥ ५ ॥ चरन्नाज्यभागाभ्यांप्रचर्यबर्हिषिपुरोडाशन्निधायस्फ्येनदर्भमुष्टामुष्टायणदर्भिस्फ्येनप्रोक्षंसंमि न
त्येनाज्याग्निमिन्धेस्फ्यंसंस्तीर्यनिकालानिपत्नीपार्श्वतीपशौदर्शपूर्णमासयोश्चातुर्मास्यपर्वसुनवाशने
वाग्रायणस्यचातपतकामास्विष्टिषुचातपतीचतस्रूणांप्रायश्चित्तिः कल्पोवार्त्रघ्नस्रिरूणांऽग्नेनय
तिषोऽशहविषांविष्णुमभ्याज्यस्ययजेदग्नयेरुद्रवतेऽष्टाकपालंनिर्वपेद्यः कामयेतकरुंदाद्यास्य
पशूनपिदध्यादिति॥ यदिकामयेतशाम्योरित्यग्नयेरुद्रवतेऽष्टाकपालंनिर्वपेदाख्यातमाज्य
भागहविः स्विष्टकृतामग्नयेन्नवतेन्नादायान्नपतयेष्टाकपालमष्टाकपालान्नावैराजः कल्प्यत्र
सान्नाप्यवानोपधत्तेतिहविषोऽग्नयेरक्षोघ्नेष्टाकपालंनिर्वपेद्योरक्षोभ्योबिभीयान्नक्तंयाजयेत्॥
रूणुष्वपाजइत्येकादशसामिधेनीस्निः प्रथमायामेरक्षांसिसेधतीत्याज्यभागौचतस्रोनिशिष्टाह
विः स्विष्टकृतामाग्नेयमष्टाकपालंनिर्वपेद्योराष्ट्रस्यधर्ष्तान्नाद्यकामोवा॥ सिध्यमासादनादोजो
सिविहवीष्यासन्नासमिमशः॥ देतेनैवप्राकृस्विष्टकृतोजुहोति॥ युक्त्वाहिस्वकृतमभिनिवधा
त्याः षडुत्तराआज्यभागहविस्विष्टकृतामैंद्राबार्हस्पत्यंहविर्निर्वपेद्योराष्ट्रीयोनविजयेतबृहस्प
तेयनिरूप्येंद्रायसंस्कृत्योन्नाभ्यांप्रचरेत्॥ वार्त्रघ्नः कल्प इंद्रवामास्येतिद्वेहविषा॥ ७॥ ॥
आदित्येघृतेचरुंनिर्वपेन्निरुध्ययाजयेत्सिध्यमानिर्वपणासुरस्नासावित्रस्यजपेत्॥ आदित्या
भागंवः करिष्यामुमामुष्यायणमवमयतेतिनिरुध्यस्यनामगृह्णीयाद्यदिसमाहेनावगच्छेदिध्म
मयूपानुपसन्नह्येवंहिः समाहृदियजेतयदिप्रथमेनावगच्छेदुत्तराभ्यामिद्धारयदृश्यमजेतया
द्द्वितीयउत्तरायायजेतयद्यंतमंततोधारयदृश्यादर्शपौर्णमासिकइध्मेसरवानुपसन्नह्यापिवादिते
नुमन्यस्वसरस्वतीमहमनुइतिनिरुध्यस्यदक्षिणान्नपदान्पौरुषेयवादीतनद्यः पुरस्तान्नद्याम्यवा
दीवस्यानस्मिंस्नायामुपविष्टमिवातासूनूर्यंसयेयुः प्रेतमरुतस्तवसएनाविश्यसामुंजा रा
नमभीतिग्रामवादिनोगृहाद्द्वीहीनाहृत्यत्रेधातान्विचियानुयान्येकृष्णास्तान्कृष्णाजिनउपन
ह्यनिदध्याद्यश्वक्रास्तमादित्यंघृतेचरुंनिर्वपेदादित्यंसंधाप्ययेभ्योधिविनुयात्तानुदद्रः परस्प द्द
वतीकवपामुद्धृत्यदग्धेनघोरआसंनिनिजुहोतिप्रेतसवारुणेनयजेतांततोधारयंतातासामेषु
ष्वभ्रह्लादिनेइयंयज्ञामिनिहूनवंतावाज्यभागौसानुक्षत्रियान्येभ्योमातेनिहविषोनिसंयाज्ये
धारयदृश्यंवार्त्रघ्नः कल्पोधारयंतआदित्यासइतिदेहविषः॥८॥ सोर्यघृतेचरुंनिर्वपेत्शुक्ला
नांव्रीहीणांब्रह्मवर्चसकामः उद्धासयंतशातमानिकौरुक्मोराजतमधस्तान्कुर्यात्हरितमुपरिष्टा
त्॥ प्रयाजेप्रयाजेत्रियवंकृष्णावंजुहोतिसौमारौद्रंतंत्रंतसूर्यस्यभद्राअश्वाइतिहविषः शत
कृष्णलायांचत्वारिचत्वारिकृष्णलान्यवदानमेकंप्राशित्रमेकमवांतरेडाचरुंब्रह्मणेपरिहरति
निष्क्रम्यभसामुपयंतिजीवितवानकल्पोहिरण्यगर्भायः प्राणतइतिहविषोबार्हस्पत्यंचरुंनिर्व
पेत्पुरोधाकामस्तस्याग्रामकामंतंत्रंऐंद्राबार्हस्पत्यस्याम्नातेबार्हस्पत्यंचरुंनिर्वपेन्नपयसियाम
कामः पशुकामोवाबहुपुरुषस्यगृहान्क्षीरमाहृत्यस्वासोचगृहंप्रणीतोदकेनसमज्यचरुंश्रप

ग
रामू
॥ ५ ॥

पतिब्राह्मणस्यसंचरुंनिर्वपेत्संग्रामंजिगीषंस्तेनयोः संदृश्यमानयोरुद्धर्हिः प्रस्तरइषूणांबाणवंतः
परिधायोपवपतोमूलानिप्रस्तरमनुप्रहरपाञ्चध्युपादधीतब्राह्मणस्यसंचरुंनिर्वपेत्यत्रकामयेत
॥ ६ ॥ ब्रह्मवर्चस्यादितिर्हविष्पतिः प्रथमेयमानः इष्टोहविषांनहविष्मावषट्करोत्यनुवाक्यायाः चत्वा
र्येक्षराणियाज्यामभ्यनूहतिउत्तिष्ठब्रह्मणस्पतेदेवयंतस्त्वेमहे॥ उपप्रयंतुमरुतः सुदानवादित्यं
प्राशोमित्यन्वाहमवासचाग्निरुक्थइतियजतिगार्मुतेहविषोजुषस्वनएवापित्वइतिवाहैस्मै
स्यसोमपीथाय्यास्यान्नातेप्राजापत्यमधिश्रयत्यप्राकूपर्यग्निकरणात्गार्मुतेगोत्रस्याश्रोतयेद्वास्त्व
मयः कोणाकः प्रायश्चित्तिः कल्पोनमस्तेरुद्रमन्यवइमारुद्रायेतिहविषोर्निषादस्थपतेरिष्टिः
रास्नाता दक्षिणाराजापरिमेष्टिकामः परमेष्टिनेद्वादशकपालंनिर्वपेत्प्राकृस्विष्टकृतोऽधिज्यं
धनुस्त्रिस्त्रिरुत्तमेनज्ञातिर्यजमानायप्रयच्छतिसादक्षिणावैश्वदेवंद्वादशकपालंनिर्वपेत्
भ्रातव्यवानाज्यभागाभ्यांप्रचर्यबर्हिषिपुरोडाशंनिधानस्थेनहृदमहमसुंचामुंचव्यूहामितियंद्वि
ष्यात्तस्यनामगृह्णीयात्बर्हिषावसेतस्थेचश्लिष्टेतद्विष्णवउरुक्रमयावयेत्पुनः समूहेदिदमह
मामुंचसमूहामियोस्यप्रियस्यात्तस्यनामगृह्णीयादनावस्यपूर्वेविष्णुमुरुक्रमंयजेत्तूष्णीमेव
वरुंनिर्वपेत्सेनायामुन्नितेसामिधेब्रुवजानुपसन्नस्यश्रीकामस्यभूतिकामंतंत्रंकोअध्यावेदे
तिदशहविषां॥ ९ ॥ अग्नेयवस्कमतइतिचतुर्हविषः संज्ञानायइच्छेत्समानमाश्रेष्ठमिस्समन्ये
रंनितिसएतमायजेततस्यग्रामकामंतंत्रंसमवदायप्रचरत्यग्नयेवस्कमतेसोमायरुद्रवतइं
द्रायमरुत्वतेवरुणायादित्यवतेत्वष्ट्रेपूष्णेबृहस्पतयेसवित्रेसरस्वत्यैवस्कमतेसोमारुद्रवंतमिंद्रम
रुत्वंतंवरुणमादित्यवंतंयजेतिप्रेष्यग्निः प्रथमः समग्निरिहविषः संज्ञानएवंदेणयजेतसंज्ञा ॥ ६ ॥

नंनोदिवेसेतामिस्रभयोः प्राकृस्विष्टकृतोजुहोत्याग्नेयमष्टाकपालंनिर्वपेद्दितिश्चतुर्हविषा हिरण्येनक्षेयजेनर
यिमेतावाज्यभागावग्नेदात्रेसंष्टेहविषांसनिमहोसंयाज्येविदेतेवपुनर्यजेतराजयक्ष्मगृहीतोमावास्याया
मतंत्रंनोतंकृत्वान्यदिध्माबर्हिः सन्नह्यतिशिवैश्वदेवेनयजेतप्रायश्चित्तिः कल्पः पूर्वपरमितिद्वेहविषो
यथादित्याइतिप्राकृस्विष्टकृतोजुहोतीडायंयजइतिविहविर्हिरुत्तरः उत्तरः पुरोडाशोवर्षीयास्तस्या
ग्रामकामंतंत्रंप्राच्यांदिशीतितिस्रोहविषामिडायराज्ञेनुब्रूहीमध्यमामन्वाहेदंक्षत्रराजानंयजतिमध्य
मयायजतीडायक्षत्रराज्ञेनुब्रूहीमध्यमामहेदमधिराजानंयजतियथेज्यमुपलक्ष्यतेस्विष्टकृतिसकृवा
केच॥ तेजस्कामस्यभूतिकामंतंत्रंसुत्रापशुकामस्यायस्मिन्नितिहविषोश्रतस्रआर्क्षवतस्योत्तरइंद्रा
यार्क्षवतइतिचतस्रोनिरुध्यस्रुतवंतावाज्यभागौनिरुप्यसंयाज्येवशादक्षिणायः कामयेतपरजन
पदंमरुध्येतेतितस्याग्रामकामंतंत्रंगतश्रीश्रियोनश्येयेति॥ यजेतप्रायश्चित्तिः कल्पोयः कामयेतबहु
दक्षिणेनयज्ञेनयजेततस्याः पशुकामंतंत्रंमिडायघर्मवतइतिचतुर्हविरतेमहोयोजातएवेति
महस्वतआम्नातइतरेषामिडायंहोष्यंश्चइतिसकृत्तनीपयाज्येषडाकुलीनःसंपन्नोयजेतद्यो
प्रायश्चित्तिः कल्पोग्रामकामंतंत्रंमेकस्यांवार्त्रघ्नउत्तरासांविवेषयन्तिनिचतुर्हविरतेमहोयोजात एवेति
कपालमितिसंसेडायवज्रीणाइतिचहविर्यस्याभ्रातृव्यः सोमेनयजेतकस्येतिसंदध्यात्हृतवंतौ
पूर्वयोर्वीत्रघ्नउत्तरासामर्चावतोजुहोतीडायमन्युमतइतिनिरुप्यंजीवग्राहंगृह्णीमुस्तंविकृंतंयु
र्यंछदायानुपावौस्यामितिसयक्ष्यमाणः संवत्सरंमनइतिनब्रूयादेतेमहोयोजातएवेतिचनस्यो
हविषांपूर्वप्रथमोनमयोर्यस्यसान्नाय्यंचेदमाभ्युद्रियात्तूष्णीकृतीभ्योनिरुप्यतेदुग्धंस्त्रेधाविभजेत्त
स्मिंश्चानर्दोहंपिष्टपुपिष्टंचरुंश्रपयतेविभज्यप्रचरतिप्रायश्चित्तिः कल्पोऽग्नेदात्रेग्नइतिआग्नेयस्य

किमिनेविष्ठाइसऊनरयोश्वतस्रउत्तरपूर्वयोः पशुकामोमावास्यायामिद्धाग्नीसर्वान्त्सानपाकरोतीडाम
॥ ७ ॥ ग्नइतिघट्टविषामाग्नेयमष्टाकपालमितित्रिहविरुप्त मायांगिरिसुपनिपीड्यजेतायोवासोमवामिनः
प्रायश्चित्तिः कल्पोस्वायुरग्नेजातवेसोमनिद्धेहविषआम्नातंश्रीणनमाम्नातंश्रीणनं॥ ॥ इतिप्र
थमोध्यायः ॥१॥ ॥ आग्नेयमष्टाकपालंनिर्वपेन्मैत्रावरुणीपयस्यांतस्याः समानदेवतमेकादश
कपालंद्वादशकपालंवानूक्तीमुपचरताश्वेकपालान्नसिध्यमात्रचरणादाग्नेयेनप्रचर्योत्तरं
पुरोडाशमामिक्षायाप्रछाद्यनोचनुर्धाय्यदृहतियावोमित्रावरुणाओजस्येतिप्रभृतिभिः प्राचीनंप्रथमं
प्रदक्षिणंब्राह्मणस्यैद्वावारुणावितिराजन्यस्याऽग्नीवरुणवितिवैश्यस्यसमवदायप्रचरत्युपस्तरणा
भिघारणेः संपातमेकंकपालान्नुजुहोतियस्मैराजन्वरुणदेवषन्नेद्विपात्स्यचतुष्पात्स्यपशुषोषधी
पुवनस्पतिषुकृष्टेष्वियांक्षत्रियस्मैराजन्नवरुणेतिसर्वत्रानुषजतिवोमित्रावरुणा ओजस्येतिप्रभ
तिभिः समस्तुस्विष्टकृतेसमवद्यतीडायैचयथामंत्रंमिद्वावरुणासंघाडित्यैंद्रवरुणस्यवैश्वदेवेच
रुनिर्वपेद्भ्रात्व्यवान्नवन्नीतेनश्रपयतिविश्वाहेद इतिद्वेहविषाएतयाग्रामकामोयजेतसर्वेषांग्रा
मिणाग्रताद्राज्यमाहुस्यंश्रपयतिसिध्यमापरिधीनांपरिधीनन्नुमंत्रयतेध्रुवोसीतिमध्यमंमुग्रो
सीतिदक्षिणंअग्निभरसीतिउत्तरंपरिभूरसीत्याहवनीयंसरिरसीसादित्यंसिध्यमोद्वासनात्
श्रुक्त्वाऽऽसादनपात्रंमन्थ्यंशरुमयंवातस्मिंश्चरोरवस्त्रावयसामनस्यदेवयेसजाताः समनसइ
तिप्रभृतिरासादनपात्रेणप्राकूस्विष्टकृतश्चतस्रआहुतीर्जुहोतिकुत्राविदितिसंयाज्येपृषदाज्यस्यो
नुदक्षिणायावतोश्वान्प्रतिगृह्णीयात्तावतश्चतुःकपालान्नुवारुणान्निर्वपेदेकंचाष्यपोनप्रीयं

॥ ७ ॥

चरुंयस्मैराजन्वरुणायवंछंदइतिप्रभृतिभिः प्राकूस्विष्टकृतश्चतस्रआहुतीर्जुहोतियेवंयदिपुनः प्रतिगृ
ह्णीयात्स्यादथचपुनः प्रतिगृह्णीयाद्धाय्यान्नुवारुणान्निर्वपेत्सौर्यवारुणानर्भान्नयुक्ष्वधिकः सौर्यवा
रुणानांनित्यपोनप्रीयः समानमन्यदेकविंशतिसामिधेनीः ष्टयुपाजास्तंसवाधइतिषट्ध्यायाः प्राय
श्चित्तिः कल्पआम्नातेवारुणानांयदयंसूर्यंनिसौर्यवारुणानामुपमरक्षीत्यपोनप्रीयस्यान्तरेणाभ्यामक्ष
जुहोति॥१॥ ॥ आमयाव्यामुः कामेष्ट्यायजेताऽग्नावैष्णवमेकादशकपालंनिर्वपेत्सैव
पंचहविरपरेयुस्तस्यांप्राकूस्विष्टकृतः कोस्येचमसेवापंचगृहीतंगृह्णातिहिरण्यंवध्वादर्भेणा
ग्नेरायुरसीतिपंचगृहीतेवदधातींद्रस्यप्राणोसीतिपूर्वार्धंजुहोतिप्रदक्षिणमुत्तरेरनुक्रामन्प्रति
परिक्रम्यपंचमेनमध्येयन्नवमेदितिपानायघृतमानीयहिरण्यमुध्वरतिषावमानस्येतितृतीयमा
त्रंबृहतेतिदिक्षुभागमग्नेष्ठेतिऊध्वस्तनूरेतिदधाति॥ आग्नेयाहवनीयंपर्याहुस्तेजोसीतियजमा
नायप्रयच्छतिद्रप्वर्चइतियजमानः प्रतिगृह्णातिहिरण्यमभिव्यादायनिर्ध्यायन्नुपिबतिप्राक्षा
ल्यममाग्नइतियजमानायब्रह्मासन्निरायुरितिब्राह्मणेहस्तमालभ्यसर्वक्रतविजःपर्याहुर्ब्रह्मा
यजमानायदक्षिणाकोलदशनंददातिजीवितवान्कल्पोग्नआयंष्यासुरीदेवेतिदशहविषामा
ग्नेयमष्टाकपालमितिचतुर्हविः पंचहविर्वायेपशवोयज्ञेप्रजननेनमेपशवोबहवःस्करिष्यथ
चेदुपनमेतद्वरस्त्रासंसृष्टस्यैंद्रएकादशकपालंनिर्वपेत्प्राजापत्यंसंसृष्टमुदासनवेलायांकां
स्येचमसेवाऽउपस्तीर्यदधिमधुघृतंधानादुदकंपवित्रांत हिनेआनयत्यानोग्नेस्रुचेतुनाआनोआ
ग्नेरयिंभरेतिदशहविषामग्नयेभ्राजस्वतेतित्रिहविश्चक्षुः कामस्यशुक्रान्नीहयेध्रुवंतिश्वेतांग

गवामाज्यंपयसिचरंश्रेलभागयजमानभागाभ्यांसहसौर्यंचरुंश्रपयति चतस्रपिंडीः कृत्वासोरश्मिर्हस्त आदधाति ताः प्रास्ययजमानभागंप्राश्नन्नुदञ्चंशुचयस्तवायमग्निरिति चतस्रोहविषांपूर्वंप्रथमोतमयोराद्दानीयउत्तराः॥२॥ सर्वपृष्ठयाभृतिकामोयजेतामिक्षाम्यमानोवाद्रा दशकपालानिप्रमुञ्चतिसिध्यमानिर्वपणाद्भिरिंद्रायरथंतरायबार्हस्पत्यायैंद्रावैरूपायैंद्रायवैराज येंद्रायवैरूपायैंद्रायवैराजयेंद्रापशाक्रायैंद्रायैंकादशकपालंवैश्वदेवायैचतुरश्रतुरोमुष्टिंनिर्वपतिसावित्रंवैश्वदेवंताअनुहविस॥ चतुरएवमुष्टिंसिध्मोपधानादुत्तानानिकपालान्नुपदधातिनक्षित्रंरुक्षंसिध्मंप्रचरण मध्यमस्यपूर्वार्धादवदायपूर्वार्धाद्रथंतरायानुब्रूहिअग्निर्वाअश्वस्तनोनुमेदुग्धाइवधेनवः॥ ईशानमस्यजगतस्वर्दृशमीशानमिन्द्रतस्थुषस्पतिंवाहंबार्हस्पत्यंतंयज॥ येयजामहेंदंबार्हतेंद्रं

तिशिष्टमितिपयोग्रहान्गृह्णाति हविषामितिस्रुवेणाज्यग्रहान्गृह्णाति प्रेषाक्रमेणार्ध्वं स्फ्यमितिप्रभृतिभिः प्राक्सिष्टकृतश्चतस्र
आहुतीर्जुहोति प्रतिप्रस्थातार्धादक्षिणमग्निमुत्तरतो मेक्षणं वत्सापाकरणशेषमानीयतेसोमप्रपिकिन्नइतिप्र
भृतिभिः द्वादशभिः क्षरंतीरनुमंत्रयते "तिस्रश्चित्स्रिरेकोदक्षिणतोग्रेत्यापश्चाद्यजमान उत्तरतो
ध्वर्युः॥ पुरस्तात्प्रतिप्रस्थातेकादशकपालान्पशुपुरोडाशंनिर्वपतींद्राय सत्राण्णेमित्रावरुणाय ऋ.
तेसिष्टकृतः पशुभिः प्रचर्मपशुपुरोडाशेः प्रचरंत्यैंद्रेणत्रथमंपशूनांपशुपुरोडा नांच॥ सिष्टकृतेस
मवद्यतीडायेचयंकामंतंत्रमार्जयित्वावडवादक्षिणा सिध्यः पशुबंधपशोर्होत्रमाम्नानंस्रुवयोर्लिप्ता
न्यस्रुवहरतियुवंस्रुवमसीतिग्रहाणामनुवाक्याहोतावक्षनदश्विनावितिप्रेषः पुत्रमिवपितरावितियो
त्यासोमानांस्रुवाण्णमग्नेवीहीसन्नवषट्करोतींद्रः सुत्रामात्मवयंनस्सवितुरविनीमंमेवरुणनं
त्वायामीतिपशुपुरोडाशानां॥४॥ द्वादशरात्रंतपस्तप्त्वात्रैधातव्यरूपायज्ञेनत्रिरात्रोपेक्षागोनर्यमिच
रन्द्वादशकपालानिप्रयुनक्तिप्र सिध्यतिनिर्वपणादेवाश्वान्ग्रीहीन्निरूप्यवान्निर्वपतिनतो
ग्रीहींसिध्यमाधिश्रयणात्॥ ग्रीहिमयमधिश्रित्यापर्यग्निकृतंश्रपयित्वातस्मिन्वर्षीयांसंयवमयमधि
श्रित्यापर्यग्निकृतंश्रपयित्वातस्मिन्वर्षिष्ठंग्रीहिमयश्चरुमपर्यग्निंकरोतिसिध्यमाद्रासनादग्निहोत्रीया
रावुपरिष्टाद्धारयन्नधरमग्निधार्यउदास्यालंकरोत्याधायोनरोमर्वाक्प्रतिष्ठानमवद्यतिहविराहुति
सिष्टकृदितिभ्यः एकस्यभक्षान्दक्षिणाकालेसहस्रंदक्षिणाकालेतिस्रोधेनवः स्त्रीणिहिरण्यानि
श्रोत्रियर्षीण्यन्यत्सहस्रादार्त्विनोऽग्निचरतोवादक्षिणाऽग्नेवाजस्यगोमतइतिपंचधाय्याजगतीष
ष्वग्नेत्रिनेवाजीनात्रिषधस्थेनत्रिष्टभापरिदधातित्रिरग्निर्वैरूपस्त्रिरनुष्टुभाज्यभागौसंयोकर्मणेति

देहविषस्त्रीण्यायूंष्यग्निरस्मीतिसंयाज्यवार्त्रघ्नीमिचरत॥ इंद्रांविष्णुरूपंहिनाःशेवरस्येतिदेहविषः पुत्र
सोमेनयजेतपार्जन्यंवस्रंनिर्वपेद्दृष्टिकामः पर्जन्यायत्वगायतेतिदेहविषः आग्नेयमष्टाकपालमितिह
विरधिश्रपणात्प्रभृतिसंसृज्याहुतीश्रवि ष्मतेअग्नेइतिदेहविषीश्रतस्रोयस्तःस्रुन्नेतिषड्भो
॥५॥ राजापुरोहितोवाकारीर्याकामोयजेत॥ कृष्णांमाछायपूर्वाण्यहतमुपेतिवेतसमिध्यमाज्यंमधु जिन
करीरसक्तून्॥ कृष्णाजिनेधश्चादाहवनीयस्योपसादयत्यन्वारभ्ययजमानेवाचयन्पुरोवानेतिप्रभृति
भिः रेष्टोवानेहोमांजुहोति॥मांदावशाइतिमधुनाकरीरसक्तुंस्रुनीपचनस्रुः पिंडीः कृत्वाकृष्णाजिनेनिद
धाति॥ हृष्णोअश्वस्यसंदानमसीतिश्यावस्याश्वस्यसंदानमनुमंत्रयतेदृष्टेवोपनह्यामीतिकृष्णाजि
नेपिंडीरुपनह्यति॥ देवावसव्याइतिपूर्वार्धेगवावर्णेप्रतिमुच्यान्नउत्तरार्धेकाक्षेतयदिवर्षेत्नउत्तरा
भ्यामपरयोः प्रतिमुंचेष्टिनिर्वपन्नचेद्वर्षेद्देवाः शर्मण्याइतिमध्यमेतिमुच्यान्नउत्तरार्धेकाक्षेत प्र
यदिवर्षेदुत्तमेनपश्चार्धेप्रतिमुंचेष्टिंनिर्वपेन्नचेद्वर्षेद्देवाः सपीतइतिप्रतिमुच्यान्नः शेषंकाक्षेद्दृष्टस
द्यानिर्वपेत्नयदिनवर्षे नंत्रेववसेयुः॥ श्वोभूतेग्न
येधामछेदृष्टकपालंनिर्वपेत्मारुतंसप्तकपालंसौर्यमेककपालमुद्वासनवेलायांकांस्येचसेवोपस्तो
र्यपिंडीरलंकरोतिप्राकृसिष्टकृतः पिंडीमवदायदिवाचिनमइतिनिगदेदेवावस व्याइतिजुहोत्यार्षं
नरइतिनिगदेदेवाः सपीतयइतिनतीर्यासज्जाहृष्टिंदिवइत्यृक्चतुर्थायेदेवादिविभागास्थेतिबर्हिषि
कृष्णाजिनमवधूनोतिदमयतमरुतः प्रेतवाजिनंमनोजवसंहृषणंसरथिं॥ येनेदमुग्नवसृष्टमे
तिनमसिनापरिधत्तंस्रुस्रुचश्चरतोवार्षिकंवातमनुमंत्रयतेकृष्णनियानमितिहविहविषाआ

ग्निमारुहेत्तत्र मुत्तमयासौर्यमभिजुहोतिस्तेषाकारोनामेष्टिएतयायजेतसंवत्सरंकरीषांनाश्नीयादिति व्रतं॥ ६॥ राजसूयाकाम्यानांनिर्हारोविभ्यदादिसेभ्योभुवदभ्योघृतेचरुर्वोचोअद्येतिद्वेहविषः॥ आग्नयणोवैराजकल्पोनग्नईड्श्चदाशुषोयाभ्यांस्वरजनंनिसाग्नींद्रस्यविश्वेदेवाकृतादृधोविश्वेदेवासो अस्रधइतिवैश्वदेवस्यद्यावानःपृथिवीप्रपूर्वजंनिद्यावापृथिवीयस्यसोमस्यसोमयास्तमयोभुवोयानेधामानीतिसौम्यस्यशुनासीर्यंवत्सारःकामाः पशुकामन्तकामयेनवर्षास्योदकार्थेद्राविंदुतुरीयंदेविकासश्चतोरन्यद्यमानोअनुमतिरन्विदनुमतइतिदशहविषामग्निनंदिकपालंस्वस्तिकामःपूर्वाण्हेनिर्वपेत्प्रायश्चित्तिकल्पःप्रातर्यजध्वमग्निनेतिहविषःस्विष्टंचयुक्तेनयजेतकामोयजेतोत्तरेणपशुकामःइडानुपूषणायंनिर्णिजेयेंद्रापौष्णस्यवैश्वानरवारुणेनयोज्योगामयावीयजेतयस्यराष्ट्रंस्थिविरमिवस्यान्नमेतेनयाजयेन्मैत्रावारुणेनस्येनदेवस्तोहविर्निरिष्टःसर्वकामोयजेतप्राकृसिष्टकृतआज्यस्यजनप्रसव्यंहुत्वाग्निंविचिनुते॥ त्वमग्नेवृहद्वयइतिषोडशहविषांदिशामवष्टिभिरंनाद्यकामोयजेत वैराजकल्पःससृहृतहविर्भिःस्वस्तिकामोयजेतप्रायश्चित्तिःकल्पोयइमाविश्वाजानीतिषट्टूहविषां॥ ७॥ अथहोत्रं॥ यथासामिधेन्यस्तथाग्निप्रणयनीयाऽप्याग्निमंथनीयास्तथामैत्रावरुणस्यपर्यग्निकरणं॥ स्तोकामनोतासक्कमनुवाक्याप्रेषंकर्त्तृप्रसूयमन्वाहमैत्रावरुणोचोदितोहोतायजेतप्रणीयमानोप्रेषितःप्रदेवमित्यत्तच्चायमुष्येकपरुष्यायमग्निरितिगणंनुत्तरंवेदिश्रोणिमपरेणनिष्ठनूर्ध्वतमित्यर्ध्वर्चेकाक्षन्निहतेप्रेषमैत्रावरुणनस्थापितेशेषमुक्तंदूइतिपरिदधात्कपविशेदासीनोयपायाज्यमानायप्रेषितोतिहामित्तोयस्यानुवचनस्यार्ध्वर्चेकाक्षेदुप्रीयमाणायप्रेषितोयदूर्ध्वमुपयस्येतिसंनत्समरुणंदहेतिकाक्षेत्॥ परिवीयमाणायप्रेषिताहीनइमनन्यायुवासकवासाइतिपरिधायावतिष्ठेत्॥ मथ्यमानायप्रेषितःसिध्मेमंथावैश्वदेवसमदशस्यामिधेन्यसिध्मावहनान्नपशुपुरोडाशायप्रागाज्यपेभ्योवनस्पतिमाज्यपात्रिसिध्मंतीर्थेनमैत्रावरुणोग्रेणहोतारमपरेणकर्तारंदक्षिणांवेदिश्रोणिमपरेणतिष्ठन्नवक्रो विथुरोभयांसंफलग्रहिरसिफलग्रहिरहंत्वासासादृष्ट्वासमिनिबाहुभ्यांदृंहपरिगृह्णतेनवेदिमवष्टभ्यदक्षिणेअंसेप्रतिष्ठाप्यप्रकृन्तिष्ठन्संप्रेषंकाङ्क्षेत्समिद्भ्यःप्रेषितोहोतायक्षदग्निंसमिधेविदथेप्रेषःसमिधोयमनुषोदुरोणइतिदशभिर्होतापूर्वाभिर्यजेदुभावनवानांतोक्यवानांतोवावामस्यगोपांस्यादसूरोदेवेभ्यःश्रयंतीरुषातेप्रचेतसानन्वतांयशोधांनरोहव्यसूदिनामितिप्रेषेषुच्यवस्वैत्यग्निक्रियमाणायप्रेषितोग्निर्होतानइतिनिस्त्रउप्रेषेत्सूक्तेजेदग्निरितिमैत्रावरुणोदैव्याःशमितारेतिहोतास्तारक्षःसंसृजनादिसूक्तांशुर्वतिषुमस्यमाराविष्टस्त्रेरध्रियेतेरितिपरिदधादधीगुश्रविपापश्चेसूक्तांशुक्रपतिस्तोकेभ्यःप्रेषितोजुषस्वसप्रथस्तमितिषट्स्वाहाकृतिभ्यःप्रेषितोहोतायक्षदग्निंस्वाहेतिप्रेषःसद्योजातइतिसूक्तांहोतायजेतूवार्त्रघ्नावाज्यभागौसप्रेषा॥ वस्रेनयेतिषडर्चेवयायाःपशुपुरोडाशस्यपयोःस्त्रिस्त्रःपूर्वाःपूर्वीःपुरोनुवाक्याउत्तरोनरोयाज्याइसूक्तःषडर्चध्मेथिंदाग्नस्यशुचिन्नस्तोमंश्नप्यउमुभावामिद्राग्नीप्रचर्षणीभ्याआवृत्रहणागोर्भिर्नेत्रप्रसूक्तःषडर्चःमोवपायेप्रेषितःप्रथमामनूच्यहोतायसद्दिंद्राग्नीवागस्यइतिप्रेषोद्वितीयायाज्यापुरोडाशायप्रेषितस्तृतीयामनूच्यहोतायक्षदींद्राग्नीग्नीपुरोडाश्येतिप्रेषश्चतुर्थीयाज्येइडामग्नइतिवाक्तसिष्टकृतस्यानुवाक्याप्रेषोग्निस्तकृदीतिमिनियाज्यासिध्मइडोपहवोमनोतायेप्रेषितोस्तंह्यग्नेप्रथमोमनोतेनित्रयोदशहविषेप्रेषितःपंचमीमनूच्यहोतायक्षद्दिंद्राग्नीछागस्यहविषःइतिप्रेषःषष्ठीयाज्यानस्यार्ध्वर्चेवसाहोमंकां

॥१२॥

॥१०॥

क्षेत्रवनस्पतयेप्रेषितोदेवेभ्योवनस्पतं सनुवाक्याप्रेषोवनस्पतेरशनेतियाज्यास्विष्टकृतेप्रेषितः पितृहिदे
वानिसनुवाक्याप्रेषोग्नेयमद्येतियाज्यासिध्य इडोपहवोनुयाज्येभ्यः प्रेषितोदेवंबर्हिरित्येकादशानुयाजाः
स्तेषामाद्यवसानेर्होतायजेदुभावावुत्तममनुद्रवेयातांसक्रुवाकायप्रेषितोग्निमद्येतिमैत्रावरुणसूक्ताब्रू
हीतिविरम्यातिप्रणीतेतूष्णींदंडवेमेधातिथिशिष्टहोतुः॥८॥ पशुबंधेदेवतायजमानपशुवाचिनामकव
चनद्विवचनबहुवचनानिस्त्रीणिस्वशब्दानिपुंसिपूर्वाणिपराणिस्त्रियाः स्त्रीपुंसोः समवायेपुंसवृतू
मेधपतयइतियजमानवाचिपशुवाचिदेवतावाचि॥ वामेधपतयेमेधपतिभ्यांमेधपतिभ्यः मेधपत्येमे
धपत्नीभ्यांमेधपत्नीभ्यः॥मेधीमेध्योमेधीः॥ प्रास्माअग्निंप्राभ्यामग्निंप्रेभ्योअग्निंप्रास्याअग्निंप्रा
भ्यामग्निंप्राभ्योग्निमिसेवमनऊर्ध्वमूलमूहेत॥ द्विपशुप्रभृतिप्रयोगानांबहुवचनानि॥प्रशंसाबाहु
शास्त्रादोषाणिकश्यपेवांसानछिद्राश्रोणिकवषो रूपेकर्पस्त्रीवंनोयान्यन्यायान्यनेकानितानिद्वि
रभ्यस्यंतेतानिव्याख्यास्यामोयथैकधैकधा॥ पुनः पुरोतरनः षड्विंशतिषड्विंशतिर्मध्यतोमध्यतः
पार्श्वतः पार्श्वतः॥श्रोणितः श्रोणितः शितामशितामनउत्सादनउत्सादनः प्रस्कसेनः प्रस्कसेवोपस्क
सेवोप्रस्कसेवमेदस्त इतिहविषिप्रेषसूक्तवाकेच॥अदत्॥अदताम्॥अदन्॥घसत्॥स्ताम्॥
असन्॥अघसत्॥अघस्तां॥अघसन्॥करत्॥करताम्॥करन्॥अग्रभीत्॥ अग्रभीष्टां॥अ
ग्रभीषुः॥अक्षन्नमीमदन्तपित्रयन्तपितरोतीतृपन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिः
पथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम्॥ अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपा
यिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभा
गंयथाविदाम॥ अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरः
पितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम॥ अक्षन्नमी
मदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमरा
जानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम॥ अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतो
ह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्ये
भिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम॥ अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉं
अमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम॥
अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रियमधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वं
घर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिःपथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम॥ अक्षन्नमीमदन्तोह्यवप्रिय
मधूवपायतोह्यवप्रियमधूवपायिषतास्मॉंअमीमदन्तपितरःपितरोशुन्धध्वंघर्मसदोयमराजानोगम्भीरेभिः
पथिभिःपूर्व्येभिरत्रादधत्तभागंयथाविदाम

छदयेद्वायव्यवत्सतरआलभेतशतमव्यसवोदक्षिणेनाभ्यामिष्टापूर्तमनोवानत्यमहसश्चित्रामाः पुत्रमरणंतूप
॥१२॥ रंब्राह्मणस्यत्समालभेतामिचरन्नपापमानंतमस्यागृहीतोमन्येतसएनमाग्निनंमंजिमालभेतनेनस्कामोव
संतेऊऊमांस्तू नृषभानालभेतप्राङ्पशिशिनिकुरुःशरादिश्येतान्काशाः प्राजापत्यंदशमंद्वादशेमासेन
मोमहिम्नइतिप्रभृतिभिः प्राकूस्विष्टकृतः सर्वेषुपेचआहुतीनानामंत्राः हुत्वाग्रीवासमानतंत्रावा॥१०॥
कौकिल्याः सौत्रामण्याः संकल्पायैष्टिक्यास्तेकामाः सोमवाग्निनश्चसिध्यमासंधानात्परितोषिंचतास्क
तमितिप्रतिदुहापरिषिंचतिएकस्यादुग्धेनप्रथमापांव्युष्टयांद्वयोर्द्वितीयस्यांस्रुचोर्जुहो
शुबंधायोपवसतिसिध्यउपवसतःश्वोभूतऐंद्रऋषभस्तस्याग्रीप्रथमानुवाकोनिसाःप्रेषाआवर्षीं
प्राइतिषडुर्वंसिध्यउपवसथः श्वोभूतउदञ्चनः सप्तत्रिपशुस्तस्मिंस्तरासिध्यमानिपावनाद्वायुःपू
तइतिनासोमवाग्निनःकुर्याद्वायोःपूतइतिनासोमानिपतितस्यब्रह्मक्षत्रमितिनुनिगदतिकुविदंग य
वमंतइतिगृह्णीतेध्वर्युः पयोग्रहान्कुर्वंतःकुम्भिगोधूम स कुम्भिकृकलाग्नाग्निनाश्रीतासा दयति
कर्कंधुमस्तकुम्भिरुपवा कासकुम्भि व्याघ्रलोमनासारस्वतंवदरस्तकुस्तोक्मस्तकुम्भिसिंहलोमेंडुप
पावटंप्रभृतिसिध्यमोपाकरणादग्नियांसारस्वत्यादंडायाजंसारस्वत्यादंडायाग्नियांमेषीमिंडायाग्नि
ष्यांसारस्वत्यांऋषभंसिध्यमामार्जनात्पात्र्याप्रंविपूचिकेनिश्येनपत्रेणयजमानंपावयतेपावितः
सोमोराजेतिअनुवाकेनग्रहानुपनिष्क्रामंतइतिप्रतिनिगदवषट्कृतानुवषट्जुहूनिध्यानानि
ध्यात्वायमाग्नेनिपयोग्रहाश्चक्षयतिनानाहिवाग्निनिस्कराग्रहान्प्रतिदुहोयानप्रस्यंहुत्वोत्तरंनवे
देरासंध्यामासीनंदेवस्यत्वासवितुःप्रसवइतिसंपातेनाग्निषिंचतिसिरसोध्यामुखादवस्रावतिशे
षंप्रतिप्रस्थातादक्षिणस्मिन्नः स्वाहेतिजुहोतिशीरोमेश्रीर्यशोमुखमितियथालिंगमंगानिसं

स्पृशतिसमृशतिप्रतिप्रस्थानिनिप्रस्थवरोहतिकृष्णः श्येनशंसेसौसेनतंत्रमितिप्रभृतिभिः प्राकूस्विष्टकृतःषोड
शआहुतीर्जुहोतिशतानृणांव्यक्षारयंतिपुनंतुमापितरइतियजमानंवाचयतियेसमानाः समनसइत्यध्वर्यु
र्जुहोतियेसमानाः समनसोजीवाजीवेषुमामकाइतिप्रतिप्रस्थाताद्वस्कृतीइत्यध्वर्युरिदंहविरितिप्रति
प्रस्थातेकादशकपालान्पशुपुरोडाशान्निर्वपतींद्रायसुत्रामणेसवित्रेवरुणायसवित्रेवरुणायेंद्रायसु
त्रामणेवरुणायेंद्रायसुत्रामणेसवित्रेसिध्यमादक्षिणाकालानत्रयस्त्रिंशदक्षिणास्तासांधेनुरुवउवा
वानुकिशोयद्वादवंहेउनमितिप्रभृतिभिः प्राकूसमिष्टयजुर्भिःस्तिस्रआहुतीर्जुहोतिधाम्नोधाम्नइ
इत्सवभ्यथस्कजुहोतियत्ग्रामेयदरण्यइतिद्वितीयांपवित्रमसीतिस्नातायन्योन्यस्यपृष्टंप्रसाक्षयतः
समाहृत्यथिवीतिस्रुवेणगार्हपत्येजुहोतिद्वितीययावाग्नीध्रेषः श्रतुर्थेवपायहाःपशुपुरोडाशहविःसि
ष्टकृतायांज्यानुवाक्यायायाज्याःस्तोःपुरोनुवाक्यास्तामाज्यावपावषापशुपुरोडाश
हविषांपंचमोनुयाजःसिध्यउपवसथः॥श्वोभूतेदुदायवयोधसऋषभस्तस्याग्रीरूपोत्तमोनिसा
प्रेषाउत्तमंषडुर्चंयाज्यानुवाक्याः सर्वेष्टयायाउपोत्तमोश्वमेधस्योत्तमोमुगारेष्टतंत्रे॥११॥ तंत्रंयूपाहु
तिः प्राग्वेदिकालादेकादशयूपानछंत्युपशयःपलीवतोचजोषणाद्यानुपूर्व्यापृथक्प्रथमोत्तनिंस्वरु
वखातुमग्निष्टमितोयूपानांस्काणाणुतातुल्यानसमलेखेकादशयूपान्परिमात्रेधंसंभुज्यतेतीयेः
प्रमायरजुंदशमिश्चरथाक्षेरेकादशश्चोपरिबुध्नमात्रेस्तस्याश्चतुर्विंशोभागःप्रक्रमस्तानीयस्तेन
रजुंप्रमायवेदिंविदधातिसिध्यमाग्नीषोमीयादग्नेष्टदक्षेनेपरिणीयनक्षींविंशतिपरिव्ययतिसि
ध्यउपवसथश्वोभूतआग्निनंगृहीत्वाग्निष्टादुदंचरथाक्षंप्रमायस्थेनयूपान्तटंपरिलिखतिव्यत्यास
मितरांसिध्यमांजनप्रभृतिएकैकस्मिन्नापरिव्ययणादक्षिणस्मिन्यूपांतरेश्चमुपशयन्निधायनून
यूपांजनीयानक्षींस्वरुरशनंयथाचिरेत॥ इदमहममुमामुष्यायणमुष्यापुत्रमिंद्रवज्रेणाक्षिनिद

धामीसमिनिदध्यात्कदक्प्रवणाएकादशिनीसंमिनोतित्रींन्वामध्यतः समांसंस्थाविणींवृष्टिकामस्याग्निष्टकृसि
॥१२॥ ष्टानुसमितरे वर्षीयांसआग्नाग्निचरेताग्निष्टावर्षिष्ठानुपूर्वमितरेरुसीयासः समांप्रतिष्ठाकामस्यपूर्वे यक
र्वासंमिनुयादग्निष्टानुश्वोभूतेरशनोः परिधीयपशुनुपाकरोतिरुग्वाशिरसमज्नाग्नेयमग्निष्टनियुनक्ति
सारस्वतीमेषीमुत्तरस्मिन्त्सौम्यंवह्नुदक्षिणास्मिन्व्यत्सासमितरान्वारुणंदक्षिणार्धउपशयायार्
ण्यनिर्दशदग्निचरन्त्सोतेपशुरितिद्वेयंनिर्दशात्सिध्मात्रक्रमणादेकैकमन्वारभतेग्रेणयूपावटमपरे
णान्तरान्यश्नन्मुख्यप्रथमाःशमित्रायनयंस्तरमुत्तरमवस्थापयंतिपूर्वेपूर्वेवासर्वेपूपासनाःसहरशनाः
अनुप्रास्यंतिदर्भाणिवपाःश्रपण्यःस्रुंश्रसिध्मावपोधरण्यादपरेणोत्तरेणोत्तरान्पश्न्मुख्यप्रथ
माःशमित्राध्वरंतिसमयापशुंपशुंपरिग्रहंपूर्वेणपूर्वागारानाहवनीयस्यासादयेभ्यइतिपुरस्ताद्
पानांजुहुयाद्विश्वेभ्योदेवेभ्यस्वाहेत्युपरिष्टादन्यत्रसवनायेभ्योहृदयशूलाःपशुपुरोडाशश्चसमानदेव
तेषुव्यवहितेषुसरुन्मनोताःप्रतिपश्यव्यवहितेषुष्टथ्वसाहोमाःशेषेवंतरंतोदिशःप्रतीच्याध्वर्धीहो
त्रेहरंतिवनिष्ठुमग्नीधेगुदानांसमवदायोपयजतिजाघनीभिःपत्नीःसंयाजयंतिप्रागनुबंध्यायाःप्राग्वं
शेपालीवतेनवरंतिदार्शिकेवेदिःपशुकान्याज्यान्यग्रेणगार्हपत्यमध्येनाग्निचषालंयूपंसमिनोत्यवस्ती
र्जीयूपावटमध्येपरिव्ययतिलाष्ट्रंपशु[illegible]मु[illegible]पाकरोतिपर्यग्निकृ[illegible]तंसहरशनेमुत्सृज्याज्येनसं
स्थापयंतियावंतिपशोरवदानानितावत्कृतआज्यस्यावदायतृष्टआज्यस्यानुब्रूहीतिसृष्टआज्यस्यत्रे
तिप्रचरंतिवपास्रपनेपशुपुरोडाशस्यपशोरज्येनसिष्टकृदाधेनोपयजःशंयुवांतासंतिष्ठेतसर्वास्वृ
चःसंप्रगृह्यासनुबंध्यासंस्थापयंतिपानानुदिशंतिक्रतुपशुभिरेकादशिनीनिवर्त्तेतेतिनियंतासा
न्तिचित्सुषेकादशिन्येकयूपयूपेकादशिनिसर्वास्तोमेषु ॥१२॥ यजमानयज्ञपतिवादानहेतसमथा

॥१२॥

येभनुवामनुवःअनुमंतानुमंतःआवहतंआवहतंदेवयज्योदेवायज्यवःयेवध्यमानोयेबध्यमानास्त्वदिस्थःस्थपितं
स्थपितलोकविदोस्तोलोकविदस्तुलोकमितंलोकमितनाथविदोस्तोनाथविदस्तुनाथमितंनाथमितगातुवि
दोस्तोगातुविदस्तुगातुमितोगातुमितःमृयेथेमृयध्वेऋष्यतःऋष्यथःइदंथइदंथःपाशाभ्यांपश्नंपाशे
भ्यःपश्नूमारुतंदेवंगछतंशमितारौउशमितारःतन्निवांतन्निवःभरिवांभरिवःदिवंवोदिवंवःयंतोय
तःशेषानहोमातापितेतिव्याख्यानं॥१३॥ चित्तिस्रुगितिदशहोतंदंगछस्वाहेतिहोमःपृथिवीहोतेतिच
तुर्होतावाचस्पतेवाचोवीर्यंजिन्वेतिचतुर्गृहीतःसोमःसोमस्यपिबस्वेतिद्वितीयोग्निर्होतेतिपंचहोतावाचस्पत
हिन्विधेनामन्नितिग्रहः॥सोमःसोमस्यपिबस्वेतिद्वितीयोमहाहविर्होतेतिसप्तहोता
विधेनामन्नितिग्रहोपउपस्पृश्यप्राङ्मुखःप्रतिगृह्णातिदेयंवाग्निमुखःसवित्रःपुरस्तात्सवितुर्वःप्रसवेश्विनोर्बाहुभ्यां
स्वंस्थ्यंयज्ञैकशफंरुद्रायत्वेतिद्विशफमन्येयेत्वेतिहिरण्यंत्रपुःसीसमयोलोहंचग्नास्थाकृतंतपसो
तन्वतधियोवयन्कृहस्तयेत्वेतिवासःप्रजापतयेत्वेतिहस्तिनंपुरुषंव्रीहियवौभूम्यांप्राणिंचान्यदु
त्पाद्यतेसप्राणिकइदंकस्माअदादितिसर्वंत्रानुषजतिकामेनतदृसंतंयःप्रजयापशुभिर्नप्रजायेत
दुहिरूमहंतंवासःपरिधायद्वादशरात्रंतसंपयःपिबन्व्रतचर्याधःशयीतत्रयोदश्यामुदितेदशहोता
रंनिगदेदंगछस्वाहेतिलोमःप्राण्यंगछस्वाहत्वचंनखाःपशुंगछस्वाहेतिसर्वंसंपिंडयतिसर्वंसंपिंड्य
हृदयायशस्कामऋतुमुखेषुसंवत्सरंजुहुयात्सोमेनेद्धापापीयान्मन्यमानःससहोतारंमनसानुहु
त्यविधेनामन्नितिग्रहेणजुहोतितेषांव्रतानिविभिःसहैकतःसंवत्सरेनाश्नीयात्तत्रयाणामुष्टिष्टंन
भुंजीतत्रिभ्योनप्रयछेद्योधीनःसन्नविरोधेतसोरप्यंपरेसत्रंलप्स्येवहुविदमुपविश्यदर्भस्तंबमवोद्धृ
थ्यचतुहोतॄन्यूस्कमेणोव्याचक्षीतनदीपर्वतमर्यादाव्यवहिताःससाःसमानकालाःसमनयज्ञस्तस्य
पुरस्तात्प्रातरनुवाकस्यर्ध्यग्नौसंभारयजूंषिजुहोतियथादीक्षिणीयायाएतद्वादशाहेपुरस्तात्प्राय
णीयस्यजुहुयादेतेरवातिथ्यमग्निमशेदतान्यवाग्नीधेनूब्रूयादेतेरंतरावषारंचपत्नीश्चसंवत्सरं

प्रजाकामोजुहुयात्॥१४॥ भूपतेभुवनपतेमहतोभूतस्यपतेब्रह्मणंत्वावृणइतिश्रुतवंतमार्षेयंब्रह्माणं
वृणीतेवेदिकालेमायास्यायां श्वोभूतपौर्णमास्यांभूर्भुवःस्वःदेवस वितरेतंत्वावृणेबृहस्पतिंब्र
ह्माणंतमहंमनसेप्रब्रवीमिमनोवाचेगायत्रीत्रिष्टुभत्रिष्टुपूजगतीजगत्यनुष्टुभनुष्टुपूपंक्तयेपंक्तिः
प्रजापतेयप्रजापतिर्बृहस्पतेयबृहस्पतिर्देवानांब्रह्माणंमनुष्याणांबृहस्पतेयज्ञंगोपायाहंभूपतिर्
हंभुवनपतिरहंमहतोभूतस्यपतिरहंमहोमवोचोभर्गोमवोवस्तोमेमवोचोयशोमवोचोन्नाद्यंमवो
चः प्रतिष्ठांमवोचइतिबृहतोजपतिं तीर्थेनात्वेत्यपरेणविहारंदक्षिणातिक्रम्ययज्ञोपवीतंप्रमनोदक्षि
णआसीन॥ अहेदेदिषोदत्तस्त्रिष्ठान्यस्यसदनेसीदेत्यस्मयाकनरइत्यासनमनुमंत्रयतआस
नात्त्वाभुभयतः प्रत्यञ्चिनिरस्तः परावसुः राक्षसानामध्यर्युर्निरस्तः सहपाप्मनेतिदक्षिणाप्रत्यङ्
सव्येननिरस्यतिदूरमरमर्वाग्वसोदेवानामध्वर्युः नस्यआसनेउपविशामीतिसदनेसीदामीतिदक्षिणं
पादसमानमभ्यंतरेदधातिनदंतरणसव्यं॥ देवेनसवित्राप्रसृतस्तदग्नयेप्रब्रवीमि॥ तदायवेतस्यौ
येस्थविशति॥ सूर्योदिवोयज्ञंपातुवायुरंतरिक्षाद्यज्ञपतिंपात्वग्निर्मांपातुमानुषमितिजपति॥ ब्रह्मण्यु
पचरत्यन्यस्यवाकर्मकुर्वाणोयोनेदृष्टिरुत्सिजा॑ स्यात्सउपासीनोपिवादर्भमुष्टिमुदपात्रं॑ वाब्रह्मा
सनेन्यस्येदशून्यासनमेव॑ स्याब्रह्मन्नपः प्रणेष्यामीत्युक्तेप्रणययज्ञंदेवतावर्धयतेनाकस्यपृष्ठस्वर्गे
लोकेयजमानोअस्क॥ सप्तर्षीणा॑ सुकृता॑यत्रलोकस्तत्रेमं॑ यज्ञं॑ यजमानंधेहि॥ बृहस्पतिः
प्रसूतः भूर्भुवः स्वरितिजपित्वा॥ प्रणयेत्यब्रेरनुजानातिषेानुज्ञातः सर्वत्रयथाम्नातमनामंत्रितो
नुजानातिप्रोक्षत॑ हविः पूर्वपरिग्राहं परिगृह्यिष्यन्त्समिधेनीरनुवक्ष्यन्प्रवरिष्यन्नुमंत्रितो
न्यानिमंत्रप्रयोगेवाच॑ यच्छत्यकालेवाच॑ विसृज्यवैषावीनिगद्यपुनर्यच्छेत्॥ कृतस्यपंथापर्येहि
मित्रस्यवः श्रवक्षपाणीस इतिप्राशित्रमाक्रियमाण॑ वीक्षतेसावित्रेणप्रतिगृह्यदृष्टियास्मापृष्ठसो

गायत्री

राम

॥१४॥

स्त्रि

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

क्षयायक्षियंजिन्वबृहस्पतिःप्रसूतः॥भूर्भुवःस्वरोंस्वते॥स नुजानात्येतत्प्रजापतयत्रयस्त्रिंशस्तोमभागास्त्रयस्त्रि
ꣳशस्तोत्राण्यसौयौम्निनाग्नेयेकेकेनानुजानातिहुतायाꣳवषायांचातालेमार्जयित्वाधिष्ण्यानुपरूंषायपस्याद्वा
रासदःप्रविश्योदुंबर्यादक्षिणतउदङ्मुखउपविशत्येषसंचरोदक्षिणेनहोत्रीयमधिष्ण्यानांभक्षसंचरोवि
सꣳस्थितसंचरेषुसवनांतेषुव्युत्सर्पतिपूर्वयाद्वारानिश्रित्यधानासोमात्मक्षयत्कपाꣳशुदक्षसानीयाः
सावित्रप्रभृत्यग्निचित्यायान्नक्रमानन्वेतिनैर्ऋतीश्चायमानेग्नौदक्षिणतःपक्षस्यबर्हिर्बर्हिरुपास्तेसत्रेति
प्रेषितोवाचꣳयच्छसाहुतायाꣳस्रुग्ग्रहण्यायाꣳवाचꣳविसृजतेवाचꣳविसृष्टे॥१६॥ ॥
इतिषष्ठिकल्पेद्वितीयोध्यायः समाप्तः॥२॥ ॥ ग्रंथ ५५० श्रीरामकृष्णार्पणमस्तु॥७॥ ॥
श्रीशुभंभवतु॥श्रीरस्तु॥ श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु॥७॥७॥७॥७॥७॥७॥७॥७॥
इतिमानवशिष्टकल्पसत्रंसमाप्तः॥ श्रीराम॥जयराम॥स्वार्थेपरार्थेच॥५॥ ॥७॥ ॥